

Onderwerp Warmtenet Schalkwijk: Oprichting Haarlems Warmtenetwerk: wensen en bedenkingen	
Nummer	2020/901082
Portefeuillehouder	R.A.H. Berkhout
Programma/beleidsveld	4.1 Duurzame stedelijke ontwikkeling
Afdeling	2020/901082
Auteur	W.J.S. van Dijk
Telefoonnummer	023-5113912
Email	w.v.dijk@haarlem.nl
Kernboodschap	<p>In Schalkwijk wordt in samenwerking met woningcorporaties en netwerkbedrijf Firan een collectief warmtenet ontwikkeld. Dit warmtenet zal 5200 woningen van de drie Haarlemse woningcorporaties (Pré Wonen, Ymere en Elan Wonen) in de wijk Meerwijk van warmte voorzien en kan in de toekomst worden uitgebreid naar grotere delen van Schalkwijk. Het warmtenet is een belangrijke stap in het voornemen van de gemeente om in 2040 aardgasvrij te zijn.</p> <p>Het warmtenet in Schalkwijk is een open warmtenet waarin de productie (bronnen), de levering, én de distributie van warmte door separate partijen wordt verzorgd.</p> <p>Om te kunnen sturen op de ontwikkeling van het warmtenet en de toekomstige uitbreiding, is de gemeente voornemens deel te nemen in het netwerkbedrijf dat dit transport- en distributienet gaat aanleggen en exploiteren. Naast de gemeente neemt een combinatie van Firan (professioneel netbeheerder) en het provinciale Participatiefonds Duurzame Economie Noord-Holland (PDENH) deel.</p> <p>De contouren voor dit toekomstige netwerkbedrijf worden uiteengezet in het zogenaamde "Term sheet". Deze Term sheet bevat puntsgewijs de belangrijkste kaders en afspraken om tot de benodigde investering te komen en vormt de basis voor uitwerking over de oprichting. De Term sheet gaat dus vooraf aan benodigde overeenkomsten voor de definitieve oprichting. Dit zijn de oprichtingsakte, de statuten en de aandeelhouders overeenkomst.</p> <p>Het oprichten van een bedrijf voor transport en distributie van warmte is een collegebevoegdheid. Omdat het college de deelname van de gemeente in dit netwerkbedrijf belangrijk vindt, wordt de Term sheet</p>

	<p>Oprichting Haarlems Warmtenetwerk samen met een financiële verkenning aan de raad voorgelegd, met het verzoek wensen en bedenkingen bij de Term sheet te uiten.</p> <p>Een toekomstig investeringsbesluit in de aanleg van een warmtenet door dit bedrijf is een raadsbevoegdheid op basis van haar budgetrecht en wordt dus als een separaat voorstel aan de raad voorgelegd.</p>
Behandelaar voor commissie	<p>Het college neemt in het eerste kwartaal van 2021 een besluit over de oprichting van het transport en distributiebedrijf voor warmte, in lijn met het organisatievoorstel zoals weergegeven in de Term sheet. De Term sheet wordt ter bespreking aan de raad voorgelegd. Hiermee wordt de raad in de gelegenheid gesteld haar wensen en bedenkingen mee te geven (besluitpunt raad). De wensen en bedenkingen die de raad aan het college wil meegeven worden bij het raadsstuk gevoegd. De raad wordt vervolgens gevraagd het stuk met weergave van wensen en bedenkingen vast te stellen. Mede op basis van deze input worden de benodigde overeenkomsten opgesteld en wordt in Q1-2021 door het college een oprichtingsbesluit genomen..</p>
Relevante eerdere besluiten	<p>Vaststellen samenwerkingsovereenkomst collegebesluit 2018/181244 Governance besluit 2019/691719 Sturingsinstrumenten voor collectieve warmtesystemen 2019/1016202 Informatienota Voorbereiding oprichting Haarlems Warmtenetwerk 2020/443529</p>
Besluit College d.d. 24 november 2020	<ul style="list-style-type: none"> Het College stelt de “Term sheet oprichting Haarlems Warmtenetwerk”, als basis voor de uitwerking van de benodigde overeenkomsten en voorbereiding van het oprichtingsbesluit, vast. <p>Het College besluit voorts</p> <ol style="list-style-type: none"> De gemeenteraad in de gelegenheid te stellen kennis te nemen van de inhoud van de “Term sheet oprichting Haarlems Warmtenetwerk” en daarmee de aanwezige wensen en bedenkingen bij de voorgenomen oprichting van Haarlems Warmtenetwerk ter kennis van het College te brengen, en daartoe bijgaand Raadsstuk aan de gemeenteraad aan te bieden met de Term sheet als bijlage. <p>de secretaris, de burgemeester,</p>

Besluit Raad d.d. (wordt ingevuld door de griffie)	De raad der gemeente Haarlem, Gelezen het voorstel van het college van burgemeester en wethouders, Besluit: 1. De wensen en bedenkingen bij het organisatie voorstel voor een transport- en distributiebedrijf voor warmte zoals geuit in de commissievergadering van 10 december 2020, vast te stellen de griffier, de voorzitter,
--	--

1. Inleiding

In het Klimaatakkoord van Parijs hebben nationale overheden afgesproken dat de opwarming van de aarde ruim onder de twee graden moet blijven, en ernaar te streven deze tot anderhalve graad te beperken. Op nationaal niveau is dit vertaald in een ambitie van 49% CO₂ reductie in 2030 en een aardgasvrije samenleving te zijn in 2050. De gemeenteraad van Haarlem wil aardgasvrij zijn in 2040.

Gemeenten hebben van het rijk de regie over de warmtetransitie gekregen. Om hier invulling aan te geven maken gemeenten onder meer een Transitievisie Warmte (TVW). Ook sturen ze op de uitvoering daarvan. In de Haarlemse Transitievisie Warmte, die in het eerste kwartaal van 2021 aan de raad wordt voorgelegd, wordt nader ingegaan op de wijken waar gestart kan worden met het aardgasvrij maken van wijken of buurten.

Voor de ontwikkeling van warmtenetten en duurzame bronnen in Haarlem is lange tijd geen interesse geweest vanuit de markt, er was sprake van zogenaamd marktfalen. Medio 2015, met het oog op het noodzakelijke groot onderhoud van de openbare ruimte in Meerwijk, heeft de gemeente daarom het initiatief genomen om partijen aan tafel te brengen die in staat zijn alternatieven voor aardgas te ontwikkelen. Zowel voor de ontwikkeling van warmtebronnen, het invullen van de rol van warmteleverancier als voor het aanleggen van een transport- en distributienet zijn hierdoor initiatieven gestart.

Aanloop en eerdere besluiten

Het besluit om actief deel te nemen aan een bedrijf voor transport en distributie van warmte is in stappen genomen.

- In 2015 werd een samenwerkingsovereenkomst (SOK) gesloten met Firan en de

woningcorporaties. Hierin is o.a. overeengekomen dat Gemeente met Firan onderzoekt in welk samenwerkings- en eigendomsverband het warmtenetwerk kan worden gerealiseerd en beheerd. Deze SOK werd in 2018 vernieuwd.

- In het governance besluit in 2019 ([2019/691719](#)) werd marktsturing uitgesloten, en werd geconcludeerd dat de samenwerking met Firan en de corporaties die voor Meerwijk/Schalkwijk wordt gehanteerd, goed aansluit bij de gemeentelijke kaders en uitgangspunten (bijlage 3). Een speciale sectorbedrijf, waarin de gemeente actief deelneemt, geeft de gemeente de mogelijkheid om direct bij de uitrol en bij de doorontwikkeling van het transport- en distributienet betrokken te zijn en geeft de beste afweging tussen eigenaarschap, rendement, benodigde expertise en risico's van het distributienet.
- Na nadere uitwerking van dit governance besluit, besloot het college in februari 2020 (Sturingsinstrumenten voor collectieve warmtesystemen [2019/1016202](#)) dit type organisatie in te richten voor het warmtenet in Schalkwijk.
- Met de informatienota "voorbereiding oprichting Haarlems Warmtenetwerk" ([2020/443529](#)), zoals besproken in de commissie beheer van 3 september 2020, werd de uitwerking van dit netwerkbedrijf aan de raad toegelicht. Op verzoek van de Raad is op 19 oktober een technische sessie gehouden. De belangrijkste punten uit deze bijeenkomst worden in de Q&A bij deze nota (bijlage 6) behandeld.
- Deze nota met het verzoek om wensen en bedingen volgt direct op de informatienota.
- De bemerkingen van de raad worden meegenomen in het daadwerkelijke oprichtingsbesluit dat het college neemt in het voorjaar van 2021.

Het besluit wordt genomen nadat de Transitie Visie Warmte in concept voor inspraak is vrijgegeven. In de Transitie Visie Warmte wordt toegelicht dat de ontwikkeling van een warmtenet in Meerwijk een belangrijke bouwsteen is voor het aanwijzen van Meerwijk als startwijk.

Een toekomstig transport en distributiebedrijf voor warmte kan alleen investeringsbesluiten nemen met instemming van de Raad. Deze besluiten worden financieel onderbouwd door een financiële analyse van investeringskosten, exploitatiekosten en opbrengsten.

De contouren van dit warmte netwerkbedrijf voor transport en distributie van warmte zijn weergegeven in de bijgevoegde Term sheet Oprichting Haarlems Warmtenetwerk (bijlage 1).

Ontwerp organisatievoorstel voor een transport- en distributiebedrijf voor warmte

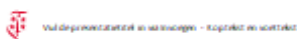
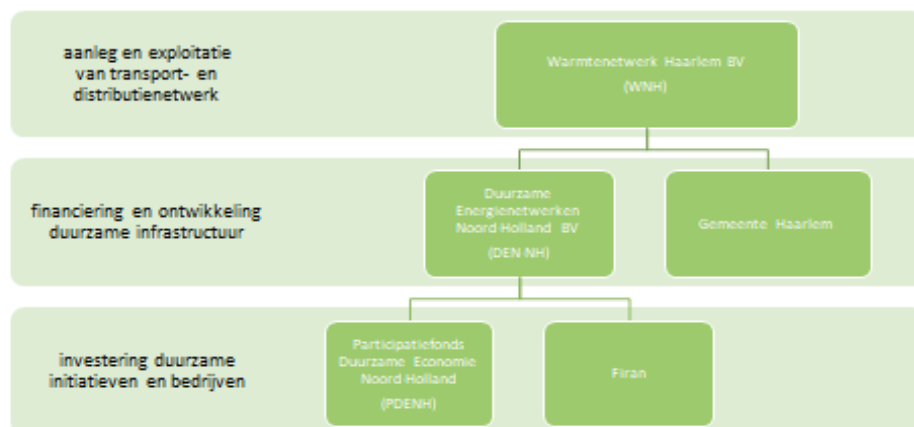
Het college is voornemens deel te nemen in een gemeenschappelijke onderneming (speciale-sectorbedrijf) voor de aanleg en exploitatie van een open transport- en distributienetwerk voor warmte in Schalkwijk. Gemeente Haarlem richt deze gemeenschappelijk onderneming samen met de combinatie van Firan en het Participatiefonds Duurzame Economie Noord-Holland (PDENH) op. Als voorlopige naam van deze gemeenschappelijke onderneming wordt Haarlems Warmtenetwerk (HWN) gehanteerd.

Een transport- en distributiebedrijf, waarin de gemeente deelneemt met Firan en PDENH, heeft de volgende voordelen voor de gemeente:

- De gemeente kan op deze manier beschikken over de benodigde (technische) expertise.
- De gemeente kan structureel sturen op de uitrol en doorontwikkeling van het transport- en distributienet;
- De financieringslast van de benodigde investering voor de aanleg van het netwerk wordt gedeeld met DEN-NH;
- De risico's van de ontwikkeling, aanleg en exploitatie van het transport- en distributienet worden gedeeld met DEN-NH. Daarbij ontstaat tevens een transparante situatie waarbij zowel gemeente als DEN-NH moeten instemmen met (financiële) besluiten, omdat beide partijen gedeelde belangen en risico's hebben;

Warmtenetwerk Haarlem (WNH)

De kerntaak van HWN is de ontwikkeling (ontwerp en financiering), realisatie en exploitatie van het transport- en distributienet van warmte voor Schalkwijk. HWN neemt daarbij de taak van systeemoperator op zich, om de toegankelijkheid voor leveranciers, bronnen en klanten te borgen. Daarnaast wordt een ontwikkeltaak bij HWN belegd voor de verdere uitbreiding/verdichting van het transport- en distributienet in Schalkwijk. Daarmee wordt het doel van de gemeente (een aardgasvrij Schalkwijk door een dekkend warmtenet) ook het doel van HWN.

Voor het organisatievoorstel zijn de volgende uitgangspunten leidend:

- Gemeente richt een bedrijf op samen met de reeds bestaande BV DEN-NH (bestaande uit Firan en PDENH).

- De partijen nemen onder gelijke voorwaarden deel in de besluitvorming. Hierdoor krijgt de gemeente voldoende zeggenschap op strategisch en tactisch niveau om het warmtenet te ontwikkelen, uit te breiden en te verdichten en daarbij de uitgangspunten uit de nota Governance voor warmtenetten te kunnen borgen;
- Partijen nemen op gelijkwaardige financiële voorwaarden deel¹
- de afspraken tussen partijen zijn eenvoudig en transparant.

Netwerkbijbedrijf HWN bestaat uit twee aandeelhouders met een 50/50 verdeling van de aandelen. De organisatie van HWN zal bestaan uit een Directeur, een Raad van Commissarissen (RvC) en een Algemene Vergadering Aandeelhouders (AVA). Hierdoor kunnen kaders en uitgangspunten van HWN gehandhaafd worden, kan de synergie in doelstellingen van HWN en beide deelnemende partijen bewaakt worden en is een goede juridische en financiële verantwoording naar de betreffende besturen geborgd. Een financiële bijlage is bijgevoegd (bijlage 2).

2. Voorstel aan de raad

Het college stelt de raad voor:

1. De wensen en bedenkingen bij de Term sheet Oprichting Haarlems Warmtenetwerk zoals geuit in de commissievergadering van 10 december 2020, vast te stellen.

3. Beoogd resultaat

Het College neemt de wensen en bedenkingen van de Raad mee bij de definitieve invulling van de afspraken met de partners in het transport en distributiebedrijf voor warmte. Het oprichtingsbesluit is een bevoegdheid van het College. Later in de tijd dient door het warmtebedrijf een investeringsbesluit te worden genomen, dat aan de Raad wordt voorgelegd. Ook voor toekomstige uitbreidingen wordt een investeringsbesluit aan de raad voorgelegd.

4. Argumenten

1. Het besluit past in het ingezet beleid

Gemeente vult als regisseur in de warmtetransitie haar rol in door het aanleggen van collectieve warmtesystemen te stimuleren. Eerdere analyses (Nota Governance (2019/691719) laten zien dat de gemeente het best een sturende rol kan kiezen in het transport en distributiebedrijf in Schalkwijk²

2. Zwaarte collegebesluit vraagt om wensen en bedenkingen procedure

¹ beide partijen verkrijgen een gelijk rendement. De financiën worden toegelicht in de financiële bijlage

2: 4 **Markt > overheidsopdracht > deelneming**. Indien de markt voldoende kan voorzien in de bestaande behoefte en de strategische belangen van de gemeente kan garanderen neemt de gemeente geen actieve rol op zich in het project. Indien de gemeente een meer sturende rol op zich neemt doet zij dit in eerste instantie in de opdrachtverstrekken sfeer (bv. via het verlenen van een concessie), in tweede instantie in eigenaarschap (deelneming). De warmtemarkt is nog relatief onderontwikkeld en met name dergelijk publiek-private samenwerkingen kunnen een belangrijke katalysator vormen om de energietransitie te versnellen. (uit: handelingsperspectief nota governance)

Het besluit tot oprichting van Haarlems Warmtenetwerk is een bevoegdheid van het college. Omdat het oprichten van een warmte netwerkbedrijf een belangrijk besluit is, vindt het college het van belang dat er draagvlak vanuit de raad voor het besluit is. Daarnaast is op grond van artikel 160 Gemeentewet het College verplicht inzake een voorgenomen besluit tot oprichting van een deelneming in onder meer vennootschappen de raad in de gelegenheid te stellen zijn wensen en bedenkingen ter kennis van het college te brengen. De raad is door middel van de Informatienota “Warmtenet Schalkwijk: voorbereidingen oprichting Haarlems Warmtenetwerk” (2020/443529, september 2020) en een technische sessie (19 oktober 2020) op de hoogte gebracht van de afwegingen die het College maakt.

3. Het type organisatie geeft de beste positie voor de gemeente

Door middel van het oprichten van een bedrijf waarin gemeente en DEN-NH deelnemen worden de financieringslasten van de grote benodigde investeringen gedeeld, worden de risico's gedeeld onder de partijen in de samenwerking die gelijke belangen hebben, en haalt de gemeente de noodzakelijke kennis binnen. De gemeente heeft zelf niet de kennis in huis voor ontwikkeling of exploitatie van een dergelijk netwerk. De partijen hebben hierbij wederzijdse instemming nodig bij (financiële) besluiten, wat een risico-verlagend effect heeft.

4. Financiële deelname gedeeld, rendement deels maatschappelijk benut

Wanneer de gemeente niet structureel deel neemt aan het transport en distributiebedrijf (maar het in de markt zet via bijvoorbeeld een concessie) beperkt zij hiermee haar mogelijkheid om structureel te sturen op de (door-)ontwikkeling van het netwerk. Wanneer de gemeente zelf een gemeentelijk warmtenetwerkbedrijf opricht zijn alle investeringen en risico's voor de gemeente en moet de noodzakelijke kennis en capaciteit worden ingekocht of opgebouwd. Ook leidt dit tot een onrealistische investering onder het huidige gemeentelijke financieringsplafond. Een bepaalde mate van projectrendement is noodzakelijk om tegenvallers op te kunnen vangen, door te kunnen ontwikkelen en om een gezonde bedrijfsvoering te realiseren. Het projectrendement dat door HWN moet worden 'verdiend' is lager bij participatie door publieke partijen dan wanneer een commercieel bedrijf dit doet. Voor HWN geldt dat alle partijen die deelnemen, hetzelfde rendement halen. Het gemeentelijk gedeelte van het rendement kan worden ingezet voor de warmtetransitie. Het college kan zelf sturen op het sluiten van de business case.

5. Ontbinden van de samenwerking kan consequenties hebben.

Het college heeft al in 2015 een samenwerkingsovereenkomst gesloten met Firan en de woningcorporaties. Deze overeenkomst is vernieuwd in 2018. In deze overeenkomsten is voorgesorteerd op de huidige organisatievorm. Door het ontbinden van deze samenwerking ontstaat het risico dat dit juridische consequenties en consequenties voor de relatie en het vertrouwen met de corporaties zal hebben.

6. Participatie en inspraak

De gemeente neemt de regie over de warmtetransitie als vertegenwoordiger van de bewoners en gebruikers van de stad. Hiervoor heeft het college de uitgangspunten geformuleerd die in de nota governance zijn vastgelegd. Deze betreffen onder andere de betaalbaarheid voor de bewoners, een aansluitrecht in de gebieden waar een warmtenet tot stand komt, en de duurzaamheid van de geleverde warmte. Vanuit de gemeente wordt intensief met corporaties, VvE's en vastgoedeigenaren in Schalkwijk overlegd over de voorwaarden waaronder kan worden aangesloten op het warmtenet. Ook is hiervoor een klankbordgroep opgericht. Signalen uit deze klankbordgroep worden verwerkt in de planontwikkeling.

5. Risico's en kanttekeningen

1. Financiële consequenties en risico's

Een deelname van de gemeente aan het warmtenet is ook een financiële deelname. Het uitgangspunt hierbij is dat alle partijen onder dezelfde voorwaarden investeren; gelijke monniken, gelijke kappen.

Hierbij is mogelijk sprake van een onrendabele top en risico's in de realisatie en exploitatie van het warmtenet. Denk hierbij aan vertraging in volloop, technische complicaties, etc.

Recente ervaringen in onder andere Rotterdam en Purmerend maken dit nog eens duidelijk. In deze laatste gemeente werden de voorbereidingen voor de warmtenet in Overwhere tijdelijk stilgelegd in verband met nader onderzoek naar de consequenties van de gewijzigde planning van het rioleringsproject en het commitment van de corporaties over de meest recent gebouwde woningen. Ook de lage gasprijs speelt hierbij een rol. Het college informeert zich uitgebreid over deze ervaringen elders en neemt de lessen hiervan ter harte. In bijlage 5 wordt dit kort toegelicht.

Desalniettemin blijft de deelname aan een transport- en distributiebedrijf voor warmte een risicovolle onderneming. Niet deelnemen aan het netwerkbedrijf betekent echter niet dat risico's niet zullen optreden. Ook wil dat niet zeggen dat de gemeente dan kan vermijden dat zij voor de oplossing hiervan aan de lat moet. Door deel te nemen aan een netwerkbedrijf voor warmte kan de gemeente beter sturen op de omvang van deze risico's en de impact daarvan.

2. Nog geen nieuwe Warmtewet 2.0 (Wet collectieve warmtevoorziening)

De nieuwe Warmtewet is nog in ontwikkeling. De kans dat deze nog voor de verkiezingen van 2021 wordt aangenomen is klein. Organisatievormen die mogelijk niet (geheel) passen binnen de kaders van de nieuwe warmtewet komen onder een overgangsregeling te vallen. Daarmee bestaat de mogelijkheid dat uitgangspunten of organisatie conform nieuwe wet- en regelgevingen dienen te worden aangepast.

3. Mogelijkheden inzet subsidies beperkt

In het kader van het warmtenet zijn verschillende subsidiemogelijkheden onderzocht. Recentelijk werd de Haarlemse aanvraag voor de Proeftuinsubsidie Aardgasvrije Wijken (PAW) door

Binnenlandse Zaken niet gehonoreerd. De subsidie werd onder andere niet aan Haarlem toegekend omdat de bronnen van het warmtenet nog onvoldoende zeker werden geacht, en er onvoldoende beeld bestond bij het aansluiten van een lage temperatuur bron op een midden temperatuur netwerk³.

Bij het opstellen en beoordelen van de haalbaarheid is er voor gekozen om géén subsidiebedragen te verwerken. Het project is hierdoor door de afwijzing niet kwetsbaar geworden. Voor de uitbreiding van het warmtenet in met name Meerwijk met grondgebonden woningen van particuliere eigenaren, kan het mislopen van de subsidie wel impact hebben. Voor deze woningen is het op dit moment nog niet mogelijk een haalbaar project te maken. Dit wordt nader toegelicht in de Transitie Visie Warmte

6. Uitvoering

Het College neemt de wensen en bedenkingen van de Raad mee in de nadere uitwerking van de overeenkomsten en onderhandelingen met partijen over de oprichting van een transport- en distributienet voor warmte. Deze overeenkomsten (akte van oprichting, aandeelhoudersovereenkomst en statuten) leiden tot de oprichting van een transport en - distributiebedrijf voor warmte. Dit oprichtingsbesluit door het college wordt op dit moment voorzien in het eerste kwartaal van 2021. Het bedrijf HWN sluit overeenkomsten met de bedrijven die warmte produceren én met de leveranciers van warmte aan de gebruikers. Wanneer alle partijen in de keten het eens zijn over de voorwaarden voor het leveren van warmte wordt door de raad een definitief investeringsbesluit genomen. Vervolgens wordt in nauwe samenwerking met het project IVORIM in Q4-2021 gestart met de realisatie van het warmtenet in Schalkwijk. het besluitvormingsproces wordt weergegeven in de tijdslijn besluitvorming.

³ zie bijlage 5: Analyse ontwikkelingen in Purmerend en Rotterdam en afwijzing PAW

Bijlagen:

- Bijlage 1: Term sheet Oprichting Haarlems Warmtenetwerk
- Bijlage 2: Financiële Toelichting
- Bijlage 3: Gemeentelijke doelen en uitgangspunten gemeentelijke regierol
- Bijlage 4: Begrippenlijst
- Bijlage 5: Analyse ontwikkelingen in Purmerend en Rotterdam en afwijzing PAW.
- Bijlage 6: Q&A bij wensen en bedenkingen besluit HWN